

I'VAVPOTIČ

GLEDALIŠKI LIST

IZDAJA UPRAVA NA
RODNEGA GLEDALIŠČA
V LJUBLJANI - UREJA
OTON ŽUPANČIČ

CENA 6K

Spored za 38. teden

Drama

Torek,	31. maja	— Elga.	A
Sreda,	1. junija	— Kozarec vode.	D
Četrtek,	2. junija	— Zaprto.	
Petek,	3. junija	— Kozarec vode.	A
Sobota,	4. junija	— Kozarec vode.	B
Nedelja,	5. junija	— Elga.	D
Poned.,	6. junija	— Kozarec vode.	C

Opera

Torek,	31. maja	— Vaška šola. Pieretin pajčolan.	E
Sreda,	1. junija	— Zlatorog.	A
Četrtek,	2. junija	— Vaška šola. Pieretin pajčolan.	D
Petek,	3. junija	— Tosca.	C
Sobota,	4. junija	— Carmen.	D
Nedelja,	5. junija	— Vaška šola. Pieretin pajčolan.	B
Poned.,	6. junija	— Zaprto.	

Opera pripravlja Rimskega - Korsakova „Šeherezado“.

ELGA

Šest slik. Spisal Gerhard Hauptmann; prevel Josip Wester.

Režiser: A. DANILO.

Osebe v prvem in zadnjem prizoru:

Nemški vitez	g. Kuratov.
Njegov sluga	g. Strniša.
Menih	g. Rogoz.

V sanjskih prizorih:

Grof Starženski	g. Rogoz.
Marina, njegova mati	gna Wintrova.
Elga, žena Starženskega	ga Danilova.
Mala Elga	* * *
Dimitrij, { Elgina brata }	g. Peček.
Griška, { Elgina brata }	g. Kralj.
Oginski, Elgin bratranec	g. Drenovec.
Timoška, oskrbnik	g. Čengeri.
Dortka, Elgina hišna	ga Juvanova.
Dojka male Elge	gna Gradišarjeva.
Prvi in drugi sluga	gg. Škerlj in Rakuša.
Dva oboroženca	* * *

Kozarec vode

Veseloigra v petih dejanjih. Spisal Eugène Scribe; prevel
O. Župančič.

Režiser: BORIS PUTJATA.

Kraljica Ana	ga Šaričeva.
Vojvodinja Marlborough	ga Zofija Borštnikova.
Henri de Saint-Jean, vicomte de Bo- lingbroke	g. Putjata.
Masham, praporščak v gardnem polku	g. Železnik.
Abigaila, sorodnica vojvodinje . . .	gna Vera Danilova.
Marki de Torcy, poslanec Ludo- vika XIV.	g. Šubelj.
Thompson, vratar kraljičin	g. Smerkolj.
Lady Abermale	gna Gabrijelčičeva.

Godi se v Londonu v saint-jameski palači.

V četrtem dejanju plešeta ga Poljakova in ga Nikitina menuet.

Vaška šola

Opera v enem dejanju po starojaponski drami „Terakoya“;
spisal in vglasbil F. Weingartner.

Dirigent: I. BREZOVŠEK.

Režiser: G. TRBUHOVIČ.

Gèmba, komornik prejšnjega cesarja (bas)	g. Zathey.
Matsuo, vazal prejšnjega cesarja, v službi sedanjega cesarja (tenor)	g. Drvota.
Schiò, njegova soproga (sopran)	gna Thalerjeva,
Kotarò, njiju 12letni sin (mezzo sopran)	gna Vera Danilova.
Kvan Shusai, sin prejšnjega cesarja, 12 let star, nekoliko podoben Kotarò-ju (sopran)	ga Trbuhovičeva.
Genzò, učitelj (bariton)	g. Romanovski.
Tonami, njegova soproga (mezzo sopran)	gna Šterkova.
Chomà, kmečki deček (sopran)	gna Šuštarjeva.
Jecljavec, 15leten bebast deček (tenor)	g. Trbuhovič.
Sansúke, stari sluga Matsuo-ja	g. Zorman.
Učenci	gna Pompejeva.
	gna Fajgljeva.
	gna Jeromova.
	gna Ponikvarjeva.
	gna Korenina.

Spremstvo Gèmbe in Matsuo-ja, vojaki, kmetje in kmetice,
mladež

Godi se v šoli Genzò-jevi na vasi blizu prestolice na
Japonskem.

Prejšnji cesar japonski je zapustil 12letnega sina Kvan-Shusai-ja, katerega je bil svoj čas Matsuo, vazal prejšnjega cesarja, skrival privedel k učitelju Genzoju, kjer se princ sedaj vzgaja. — Komornik sedanjega cesarja Gèmba zasleduje Kvan-Shusai-ja, kojega naj na povelje cesarja usmrti. Učitelj Genzò ve o tem naklepu, zato skrbno čuva princa. — Schiò, soproga Matsuo-ja, privede k učitelju Genzoju svojega 12letnega sina Kotarò-ja v odgojo. Ta deček Kotarò je po licu in stasu podoben princu, zato sklene učitelj Genzò žrtvovati ga na mestu princa. Komaj pa je bil Genzò

storil ta sklep in razodel namen svoji ženi Tonami, se začuje prihod biričev, ki so obkolili njegovo hišo, da bi izsledili princa.

Na povelje cesarjevo prideta Gëmba in Matsuo z biriči v hišo učiteljevo in zahtevata usmrčenje Shusaija. Genzò izjavi, da jima takoj prinese prinčevo glavo, odide, izvede, kar je nameraval in prinese skrinjico, v kateri se nahaja glava usmrčenega Kotaroja.

Matsuo proglasi, da je to brezdvomno glava Shusaija, v resnici pa spozna, da je glava njegovega sina Kotaroja, ki ga je prostovoljno žrtvoval, da bi rešil princa.

Ker je bila s tem smrt princa Kvan-Shusaija uradno ugotovljena, odidejo vsi in Gëmba hiti cesarju javit uspeh.

Mati usmrčenega dečka, Schiò, hoče svojega sina še enkrat videti in objeti, Genzò pa hoče i njo umoriti, da bi ne izdala prevare. Zbegana Schiò pa zgrabi pult svojega sina in tako odvrne smrtni udarec. Meč zadene pult, ga razkolje in iz pulta padejo stvari, ki so bile pripravljene za pogreb Kotaroja. Učitelj Genzò in baš prihajajoči princ Shusai spoznata, da je bil Kotaro velikodušno žrtvovan. Matsuò, ki se je vrnil, izjavi, da to ni nikaka žrtev, temveč viteška dolžnost, ker s tem je rešeno življenje pravega cesarja: princa Kvan Shusaija.

Matsuo veli, naj se princ odvede daleč proč v samoto, kjer naj čaka, dokler ne bo zopet poklican na prestol. Vsem navzočim pa ukaže, naj nihče ne izda, da je bil usmrčen Kotaro namestu princa.

Pieretin pajčolan

Pantomima v treh dejanjih. Napisal A. Schnitzler. Vglasbil
E. pl. Dohnányi.

Dirigent: A. NEFAT. Koreograf in režiser: V. POHAN.

Harlekin				g. Pohan.
Piereta, njegova nevesta				gna Svobodova.
Pierot, njen ljubček				gna Bežkova.
Pieretina mati				gna Vrhunčeva.
Pieretin oče, državni svetnik				g. Ižanc.
Fredi,	} prijatelji Pierotovi	}		gna Špirkova.
Florestan,				gna Chladkova.
Anica,				gna Japelova.
Netka,				gna Volbenkova.
Zaspani pianist				g. Simončič.
Drugi pianist				* * *
Pierotov sluga				g. Habič.
Svetnikov sluga				g. Mencin.
Prva plesalka				ga Poljakova.
Druga plesalka				gna Nikitina.

Svatje. — Godi se na Dunaju.

I. Pierot sedi žalosten v svoji sobi, ves nesrečen, da se Piereta namerava omožiti. Spominja se minule sreče in plaka. Prihaja vesela družba njegovih prijateljev in mu prigovarja, naj se gre z njimi zabavat. Pierot odkloni, prijatelji ga zasmehujejo in odidejo. Pierot hoče za njimi, ali skozi okno zagleda k njemu prihajajočo Piereto ter jej hiti naproti. Ko vidi Piereto v svatbenem pajčolanu, jo vpraša: čemu to? Piereta mu odgovori, da hoče z njim umreti. Pierot jej popisuje krasoto življenja, ako bi z njim pobegnila, Piereta pa meni, da brez denarja ni moči pobegniti. Pierot sklene z njo umreti, predlaga jej skupno večerjo, pri kateri naj se družba zastrupita. Pri večerji se Piereta ne more odločiti, da bi pila strup, Pierot ga nato izpije sam. Piereta zaman išče ostanek strupa, da bi končala svoje življenje, v razburjenosti prosi mrtvega Pierota odpuščanja, zbeži in pozabi svoj svatbeni pajčolan.

II. Na svatovščini prigovarjajo prijatelji Harlekinu, naj zapleše s Piereto četvorko. Ali Pierete ni, izginila je — kam? — nihče ne ve. Prestrašeni Harlekin vpraša starše, ali tudi oni nič ne vedo. Zaman preiščejo vso hišo. Harlekin zruši v svoji blaznosti veselo svatovščino. Piereta se prikaže pri vratih. Na ponovno vprasanje, kje je bila, se izgovarja rekoč, da hoče plesati. Harlekin pogreši svatbeni pajčolan in hoče vedeti, kje je. Piereti se prikaže v duhu mrtvi Pierot, — — — groza jo obide. — — — Harlekin ji veli, da mora najti svatbeni pajčolan. Mrtvi Pierot se ji zopet v duhu prikaže in jo vabi, naj gre ž njim. Piereta gre za fantomom, Harlekin za njo.

III. Piereta pride s Harlekinom v sobo mrtvega Pierota. Harlekin najde svatbeni pajčolan, bega po sobi in zagleda mrtvega Pierota, čitajoč Piereti, da je s Pierotom popivala. Ker Harlekin misli, da mrtvi Pierot le spi, ga hoče vzbuditi. Preplašena Piereta hoče zbežati. Harlekin spozna, da je Pierot mrtev, v glavo mu šine grozna misel. Posadi mrtvega Pierota za mizo, mu čita njegova ljubezenska pisma, sede za mizo in napije mrtvecu. Pred mrličem hoče poljubiti Piereto, ona pa se brani. Harlekin se globoko klanja mrliču, odide in zaklene sobo. Piereta od groze zblazni. Jutro je. Vesela družba prijateljev se vrača k groznemu prizoru: Pierot in Piereta sta mrtva.

ZLATOROG

Opera v štirih dejanjih po R. Baumbachu napisal R. Brauer,
prevel Cvetko Golar. Vglasbil Viktor Parma.

Dirigent: I. BREZOVŠEK.

Režiser: F. BUČAR.

Katra, krčmarica (mezzo-sopran)	gna Vrhunčeva.
Jerica, njena hči (sopran)	gna Thalerjeva.
Janez, lovec (tenor)	g. Kovač.
Špela, planšarica (alt)	gna Šterkova.
Jaka, planšar (bas)	g. Zupan.
Tondo, lovec (bariton)	g. Pribislavski.
Marko, beneški trgovec (bariton)	g. Romanovski.
Beneški trgovci	g. Simončič
	g. Rus.
	g. Erklavec.
	g. Ribič.
Učitelj	g. Povše.
Rojenice	gna Vrhunčeva.
	gna Šuštarjeva.
	ga Truhovičeva.

Strelci, gostje, otroci.

Plese priredil baletni mojster g. Pohan. Plešejo gne Svoboda, Chladkova, Špirkova, Vavpotičeva in baletni zbor. — Nove dekoracije naslikal g. Skružny.

Godi se na planinah pod Triglavom in v Soški dolini sredi 18. stoletja.

I. V planšarsko kočo pod Triglavom pride lovec Janez prenočevati. Stari planšar Jaka in mlada planšarica Špela ga prijazno pozdravita, občudujeta lovski plen in povabita Janeza za mizo. Jaka pripoveduje o prekrasnem, divnem vrtu pod Triglavom, o kraljestvu belih žen, rojenic. Čreda belih divjih koz, na čelu jim Zlatorog, čuva ta raj. Jaka svari Janeza, naj nikar ne strelja na Zlatoroga, kajti iz krvi ranjenega Zlatoroga vzklije triglavska roža, katero Zlatorog pojé in nato zopet ozdravi, strellec pa pogine. Oni

pa, komur so stale ob zibeli rojenice, premaga Zlatoroga in odklene z njegovim zlatim rogom jamo v Bogatinu, kjer se nahaja ogromen zaklad. — Jaka se poslovi in gre leč. Janez se dobrika Špeli, ona pa, dasi ga ima rada, mu želi lahko noč, ter odide. Janez leže utrujen na preprosto ležišče, zaspi in sanja o rojenicah in Zlatorogu.

II. Pred gostilno ob soškem mostu ljudstvo popiva in pleše. Bogata krčmarica Katra je podarila svilen plašč za soho Jezuščka, zato ji poje slavo šolska mladina, nakar Katra učitelja in otroke pogosti. Prihajajoči mladenič Tondo se jezi, da pri tekmovalnem streljanju nikdar ni zadel, pač pa je trikrat zadel tuj lovec iz Trente in prejel vse tri dobitke. Zdajci privre vesela družba strelcev, proslavljajoč zmagovalca Janeza, lovca iz Trente. Ko stopi na prag krčme Jerica, hči Katrina, jo Janez ves omamljen občuduje — ali tudi Jerica čuti, da jej utriplje srce za Janeza. Janez prosi mater Katro, naj mu dovoli plesati z Jerico, kar pa Katra šele po daljšem odporu dovoli.

III. V gostilni. Janez pride že na vse zgodaj popraševati po Jerici, Špela mu odgovarja porogljivo. Ko vstopi Jerica, hiti Janez k njej, oba si srečna zatrujeta večno ljubezen. Janez ji podari šopek cvetic in odide. Špela, ki ljubi Janeza, zbada Jerico, češ, da je zvest le tisti mladenič, ki so mu stale ob zibeli rojenice. Jerica nato pove, da so stale Janezu rojenice ob zibeli, on sam da ji je to rekel in ji celo podaril cvetic iz kraljestva rojenic. Špela pa se ji dalje roga in meni, da bi bil Janez moral prinesiti blesteče demante iz Bogatina, ako bi bil varovanec rojenic. Na česti zadoni poštni rog; prišla je pošta in z njo petero beneških trgovcev, med njimi bogati Marko. Jerica natoči gostom vina, Marko napije krasni Jerici, ji takoj razodene mahoma vzplamenelo ljubezen in ji podari za spomin zlato verižico, katero Jerica očarana sprejme. Vstopivši Janez vidi vse to in prosi Jerico, naj vrne verižico, sicer pogubi njiju srečo, Jerica pa ga ne posluša, nakar Janez užaljen odide.

IV. V kraljestvu rojenic. Planinske cvetice spé. Prebujene po jutranji zarji začno svoj ples, ki ga končajo po prihodu rojenic. Ko se prikažejo planinske koze z Zlatorogom, se strnejo vse cvetice krog njih in polagoma izginejo. Janez namerava ustreliti Zlatoroga, Špela ga svari, on pa je ne posluša, ustrelil in takoj pade mrtev v prepad. Obupana Špela ga išče in končno najde mrtvega.

TOSCA

Melodrama v 3 dejanjih. Besedilo po V. Sardouju napisala L. Illica in G. Giacosa, prevel Čvetko Golar; vglasbil G. Puccini.

Dirigent: F. RUKAVINA.

Režiser: F. RUKAVINA.

Floria Tosca, slovita pevka (sopran)	gna Zikova.
Mario Cavaradossi, slikar (tenor)	g. Kovač.
Baron Scarpia, policijski načelnik (bariton)	g. Levar.
Cesare Angelotti (bas)	g. Zorman.
Cerkovnik (bariton)	g. Trbuhovič.
Spoletta, birič (tenor)	g. Mohorič.
Sciarrone, orožnik (bas)	g. Vovko.
Jetničar (bas)	g. Perko.
Pastir	gna Šterkova.

Kardinal, sodnik, vodja mučilnice, pisar, častnik, podčastnik, vojaki. Cerkveni pevci, duhovniki, ljudstvo.

Godi se v Rimu leta 1800.

Nove dekoracije izdelal g. dek. slikar V. Škružny.

Prva vprizoritev leta 1900. v Rimu.

1. V cerkvi St. Andrea della valle v Rimu.

Angelotti, bivši konzul nekdanje rimske republike, je ušel iz ječe in se skrije v kapelici. Slikar Mario Cavaradossi, njegov prijatelj, ga spozna ter obljubi pomagati mu. Ko pride Tosca, Cavaradossijeva zaročenka, se Angelotti urno zopet skrije. Podoba, ki jo slika Cavaradossi, vzbudi v Toski ljubosumnost, ali on jo kmalu pomiri. Markiza Attavanti, sestra Angelottijeva, je skrila pod oltarjem žensko obleko, da more preoblečeni brat pobegniti pred zasledujočim ga Scarpio. — Cavaradossi svetuje Angelottiju, naj se skrije v njegovi vili, ako pa preti nevarnost, v vodnjaku. Oba odideta. Scarpia z biriči išče Angelottija, pa ga ne najde. Na podobi spozna poteze markize Attavanti in ker jo je slikal Cavaradossi, ljubček Toskin, je Scarpiji takoj jasno, da mora biti Cavaradossi

v stiku z begom Angelottijevim, tembolj, ker je v kapelici našel pahljačo z grbom markize Attavanti. Pretkani Scarpia hoče po ljubosumni Tosci izvedeti, kje je skrit Angelotti. Biriči zasledujejo Angelottija.

II. Soba ministra Scarpije v farneški palači. Scarpia sedi pri večerji, pričakujoč Toske. Birič Spoletta poroča, da se ni posrečilo prijeti Angelottija, pač pa Cavaradossija. Scarpia zapove privedi Cavaradossija. Po brezuspešnem zaslišavanju ga ukaže mučiti.

Tosca pride in čuje ječanje mučenega Cavaradossija, skrivališča Angelottijevega pa noče izdati. Muke Cavaradossijeve naraščajo, dokler Tosca ne pove, da je Angelotti skrit v vodnjaku. Cavaradossi, pripeljan pred Scarpijo, hitro spozna, da je Tosca izdala skrivnost, zato jo pahne od sebe. Za Scarpijo strašna vest, da je Napoleon zmagal pri Marengu, navduši silno Cavaradossija, tako da spozna Scarpia v njem svojega političnega nasprotnika. Scarpia ga ukaže usmrtiti. Edino Tosca ga more rešiti, ako se uda Scarpiji, ki že davno hrepeni po njej. Tosca je stanovitna, ali ko začuje priprave za usmrčenje Cavaradossijevo, reče Scarpiji, da se mu uda, ako s tem reši Cavaradossija. Scarpia to obljubi, ali ko hoče Tosco objeti, ga ona z bodalom umori. Nato hiti domov, vzame vso zlatnino in bisere ter gre v grad Sant Angelo h Cavaradossiju, da bi ž njim pobegnila.

III. Na vrhu grada St. Angelo v Rimu.

Vojaki privedejo Cavaradossija na morišče. Tosca prihiti s pismom Scarpijevim, ga pokaže Cavaradossiju in mu razodene, da bo le na videz ustreljen. Toda hudobni Scarpia je bil ukazal, da naj Cavaradossija resnično ustrelje. Cavaradossi pogumno stopi pred puške, ko pa vojaki ustrelje, se zgrudi mrtev. Tosca misli, da se le dela mrtvega, kmalu pa spozna resnico ter skoči z grada v globočino.

CARMEN

Opera v 4 dejanjih po Prosperu Mérimée-ju napisala
H. Meilhac in L. Halévy, vglasbil G. Bizet.

Dirigent in režiser: F. RUKAVINA.

Carmen (mezzo-sopran)	gna Thierry.
Don José, dragonski podčastnik (tenor)	g. Drvota.
Escamillo, toreador (bariton)	g. Pribislavski.
Micaëla, kmečko dekle (sopran)	gna Zikova.
Frasquita, ciganka (sopran)	gna Thalerjeva.
Mercédes, ciganka (sopran)	gna Šterkova.
Dancairo, tihotapec (tenor)	g. Mohorič.
Remendado, tihotapec (tenor)	g. Trbuhovič.
Zuniga, dragonski častnik (bas)	g. Zathej.
Morales, dragonski podčastnik (bariton)	g. Zorman.

Ljudstvo, vojaki, otroci, delavke tovarne za cigarete, tihotapci.

Plese priredil g. baletni mojster Pohan. Plešejo: gospodične Svobodova, Chladkova, Špirkova, Bežkova, g. Pohan in baletni zbor.

Nove dekoracije naslikal g. V. Skružný.

Godi se na Španskem v začetku 19. stoletja.

Prva vprizoritev leta 1874. v Parizu.

I. Trg v Sevilli. Micaëla išče med vojaki svojega zaročenca Don José-ja; kor ga ne najde, zopet odide. Z novo stražo pride José. Ko se začuje zvonec tovarne za cigarete, pridejo delavke, med njimi Carmen, obče znana krasna koketa. Mladeniči, ki so jo že pričakovali, se ji laskajo, ne da bi kaj dosegli; njej je vseč edino le José. Vrnivša se Micaëla prinese Joséju pismo od doma in mu pripoveduje o ljubezni njegove skrbeče matere. José se ganjen spominja ljubeče

matere in rojstnega kraja ter naroči odhajajoči Micaëli, naj mater plesrčno pozdravi in poljubi. V tovarni nastane prepir in pretep, zato pošlje poveljnik straže Zuniga narednika Joséja, da napravi red. José privede iz tovarne Carmen, ki je bila neko tovarišico ranila. Poveljnik zapove Carmen zvezano odvesti v zapor. Carmen, dobro vedoč, da lahko omami vsakega moškega, se začne prilizovati Joséju in res kmalu doseže svoj namen. José se strastno zaljubi vanjo ter jo na poti v zapor izpusti. Zuniga, zapazivši to prevaro, zapové odvesti Joséja v zapor.

II. Na v r t u k r č m e. Tihotapci in cigani plešejo in popivajo. Začuje se veselo petje prihajajočih »toreadorjev«; med njimi je slavni zmagovalec Escamillo. Vsa družba ga navdušeno pozdravi, in Escamillo pripoveduje o svoji zadnji zmagi v bikoborbi. Po odhodu Escamillovem prigovarjajo tihotapci Carmen, naj gre ž njimi, Carmen pa jih zavrne, poudarjajoč, da pričakuje svojega ljubčka. José pride in kmalu ga Carmen zopet očara s petjem in plesom. Toda začuje se vojaški signal, ki kliče Joséja domov. Carmen je užaljena, da jo hoče José tako kmalu zapustiti, zato mu porogljivo veli, naj le gre nazaj v kasarno. Baš ko se José napoti domov, potrka zunaj na vrata Zuniga, ker pa mu nihče ne odpre, kar siloma sam odpre in vstopi. Zuniga zapove Joséju, naj gre takoj domov, José se mu upre ter celo preti s sabljo. Tihotapci razorožijo Zunigo in ga, rogaje se mu odvedo. Po rahlem odporu se José pridruži tihotapcem.

III. V s o t e s k i. Tihotapska družba hoče po naporni poti počivati, poprej pa naj se preiščejo pota, je li kje skrit kak carinar. José pa naj mej tem straži odloženo blago.

Joséjeva mati je poslala Micaëlo iskat sina. Micaëla pride vsa zbegana in ko zazre Joséja na skali, ki hoče baš ustreliti prihajajočega Escamilla, se silno ustraši in pobegne. Na vprašanje Joséjevo, česa tu išče, odgovori Escamillo, da je prišel k svoji ljubici Carmen. Po kratkem prerekanju se začne boj z nožem; José bi bil Escamilla premagal, če bi ne bila prihitela Carmen na pomoč. Carmen hoče z Escamillom proč, José pa ji to zabrani. Micaëla roti Joséja naj se vrne domov k umirajoči materi. Globoko ganjen se odpravlja José z Micaëlo na pot, nezvesti Carmen pa reče, da se bosta kmalu zopet videla.

IV. Pred areno v Sevilli. Ljudstvo pričakuje slovitega Escamilla in ga prihajajočega navdušeno pozdravlja. Carmen želi biti priča nove zmage svojega Escamilla in ne posluša svarjenja svojih tovarišic. Ko hoče Carmen vstopiti v areno, jo ustavi José, roteč jo, naj gre z njim, ona pa mu pove, da ljubi Escamilla. José jo ponovno roti, toda zaman; ona sname prstan, ki ji ga je bil podaril José in mu ga vrže pod noge. Besen ji zabode José nož v srce, da se zgrudi mrtva.

17.

O. Šest:

Maske.

Pred zrcali v garderobah sede igralci, nervozni in vzplamtljivi, in nadevajo na razburjena lica šminko in vosek. Ta spremeni s par potezami svoje nedolžno lice v temno, od usode razorano obličje, drugi deformira zopet usta, nos, nadejene groteskno lasuljo in si nalepi nemogočo brado, ki mora vzbuditi v parterju smeh. Iz enoličnih igralskih obrazov nastanejo v kratkih minutah karakterne glave. Zvonec zabrenči k začetku, še poslednja cenzura v zrcalu — in dejanje se lahko prične.

* * *

Maske na odru in maske v parterju. Sede vrstoma veseli in brezskrbni in predstavljajo modele za one, ki se kretajo gori na deskah. Od njih tam spodaj se uče ti tam zgoraj. In ko se zavesa strne in odlože igralci v garderobah kostum in šminko, duhovite besede in nenavadna čustva, ter smuknejo zopet v svojo meščansko vsakdanjost, tedaj so uloge zamenjane. Sedaj prično zopet gospoda in ljudje iz lož in parketa svojo komedijo življenja — a igralci gledajo. Študirajo točno, kako lice imajo bedaki, kako se vrte klepetulje, kako se smehljajo razočaranci in kako se reže prebrisanci. Zapomni si, kakšni so modri ljudje, in kako prenašajo veliki svojo bol. Vse si zarišejo točno v spomin. Skrbno! Vsak pogled in vsak ton. Hojo in geste . . . In prihodnjič si zarišejo pred zrcalom v lastno lice maske, ki jih rodi in goji življenje . . .

* * *

Kajti tudi življenje kaže le redko svoje pravo lice, tudi življenje si nadeva maske. Saj vemo: blesk vara in ni vse zlato, kar se sveti. Vemo pa tudi, da se človek po obleki sodi. V življenju, v vsakdanjosti mrgoli mask. Maska spada tako rekoč k družabni toaleti. Dobro zaigrana gesta je učinkovitejša in privede prej do rezultatov kot gola resnica. Že iz pregovora je razvidno, da bi bilo neprijetno, če bi se prezentirala resnica gola. Resnica oči kolje. Je grenka. Jo osladiti in opiliti do družabne uporabe, je naloga maske.

* * *

V prvi vrsti se trudimo prikriti z masko napake, ki jih imamo. Človek je od nekdaj skušal biti več, mogočnejši, lepši, imenitnejši, kot je v resnici. Kulturni ljudje in divjaki rabijo, če že ne na isti način, pa vsaj z istim namenom masko. Bojne slikarije na telesu Indijanca, čudoviti nakit, s katerim se postavlja zamorec, peresa, ki si jih vtika v glavo, tetoviranje, nosni obroči, uhani, vse to ni nič drugega kot maska. Zlatnina, ki nam jo nudi civilizacija, naše obleke z niansami stanov, toalete naših žena, to so naše maske, maske naše družabne kulture.

* * *

Da se maskiramo, nam absolutno ni treba ne oblek ne draguljev. Lice družabno rutiniranega človeka je že samo po sebi maska. Primera. Zjutraj, ko gremo k vsakdanjemu opravilu, srečamo par znancev in rečemo vsakemu mimogrede „dobro jutro“! Glas, pogled, izraz v licu se nam bo neprestano menjal: nadedli si bomo vedno novo masko. Izrekli bomo pozdrav prijazno, presenečeno, ljubeznivo, dobrohotno, spoštljivo, zaupno — kakor bo zahteval od nas trenutek, oziroma položaj osebe, katero pozdravljamo. Naši pokloni, naše forme vljudnosti, lepo zveneče besede, ki jih uporabljamo prav vsak dan — vsako uro, oni gladki izrazi, ki si jih kažemo drug drugemu — to so maske občevanja.

* * *

Tisoč podobnih pojavov srečamo. Žival prilagodi barvo telesa tej, ki jo ima njena okolica; hrošč, ki začuti opasnost, se naredi mrtvega, rastline, ki žro žuželke, vedo prekrasno zvabiti žrtev v svoje mreže. Rafinirano, pretkano. Torej maske v boju za existenco.

* * *

Maska je vedno nekaj narejenega — neprirodnega, umetnega. Ako si igralec ne naredi maske, kar se dogaja često, ne pomeni to nič drugega kot to, da se ne poslužuje ne lasulje, ne brade, da si ne načrta potez v lice, temveč da uporablja šminko le v toliko, v kolikor to zahteva razsvetljava odra. V tem slučaju je vsa maska v njegovem lastnem obrazu. —

V življenju nosimo maske več ali manj nezavedno. Prirojene so nam deloma, deloma pa privzgojene, že v šolski klopi, z vsakdanjimi malenkostmi. Edino le oder je kraj, kjer se maska zavedno uporablja. In kot oder ima tudi maska svojo zgodovino.

* * *

(Konec v prihodnji številki.)

Ponatisk dovoljen
le z označbo vira.

Gledališki list izhaja vsak ponedeljek in prinaša poročila o repertoarju Narodnega gledališča v Ljubljani, vesti o gledališki umetnosti pri nas in drugod, kratke članke o važnejših dramskih in opernih delih in njih avtorjih. Sodelujejo: Fran Albrecht, Anton Funtek, Pavel Golia, Fran Govekar, Matej Hubad, Friderik Juvančič, Pavel Kozina, Alojzij Kraigher, Ivan Lah, Anton Lajovic, Ivan Prijatelj, Ivan Vavpotič, Josip Vidmar, Oton Župančič in dr.

TISKARNA UČITELJSKA TISKARNA V LJUBLJANI.